

Nr 96.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa markförvärv för försvaret; given Stockholms slott den 19 februari 1954.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF.

Torsten Nilsson.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen äskas tre anslag om sammanlagt 2 400 000 kronor till vissa markförvärv för försvaret.

*Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 19 februari 1954.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Torsten Nilsson, frågor angående vissa markförvärv för försvaret och anför därvid följande.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Vissa markförvärv för armén, marinen och flygvapnet för budgetåret 1954/55 beräkna investeringsanslag av respektive 800 000 kronor, 300 000 kronor och 1 500 000 kronor.

Jag upptager nu dessa anslagsfrågor till slutlig behandling.

FÖRSVARETS FASTIGHETSFOND.

Arméns delfond.

[1] **Vissa markförvärv för armén.** Såsom förut anförts har Kungl. Maj:t i årets statsverksproposition (Bil. 25, punkt 9) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Vissa markförvärv för armén för budgetåret 1954/55 beräkna ett investeringsanslag av 800 000 kronor. Jag anmäler nu det slutliga medelsbehovet för detta ändamål.

Markförvärv för Wendes artilleriregemente. I skrivelse den 30 januari 1954 anmäler *fortifikationsförvaltningen* att jordbruksfastigheten Granlunden, belägen i anslutning till Wendes artilleriregementes skolskjutningsbana, bör förvärvas på grund av risk för kulnedslag från skjutbanan.

Av fortifikationsförvaltningens skrivelse inhämtas i huvudsak följande. Skolskjutningsbanan är belägen inom västra delen av regementets övningsområde med skottvallen alldeles intill området västra gräns. Bortom denna gräns och i direkt anslutning till övningsområdet är den förenämnda jordbruksfastigheten Granlunden belägen. Skjutbanan har använts sedan juli 1946. Under denna tid har avbrott i skjututbildningen måst göras vid ett flertal tillfällen på grund av att rikoschetter och skrot slagit ned inom den ifrågavarande fastigheten. För att söka minska an-

talet rikoschetter verkställdes under 1953 vissa ändringsarbeten. Banan är för närvarande i utmärkt skick men rikoschetter förekommer alltså i alltför stor omfattning bortom banan. Att utföra ytterligare anordningar på banan för att förhindra rikoschetter medför alltför höga kostnader, varjämte banan blir användbar endast för skolskjutningsövningar på fixerade skjutavstånd och således mycket olämplig för militärt bruk. Fortifikationsförvaltningen har låtit undersöka möjligheterna att flytta banan till någon annan del av övningsområdet. Även detta har emellertid befunnits vara förenat med för höga kostnader samt medföra olägenheter vid begagnandet av vissa delar av övningsområdet. Med hänsyn till vad sålunda framkommit har ämbetsverket funnit övervägande skäl tala för att den nuvarande skjutbanan bibehålls och fastigheten förvärvas av kronan. Jämväl vederbörande militära myndigheter tillstyrker förvärvet.

Granlunden omfattar registerfastigheterna Åsum 9⁶ och 9⁸, numera motsvarande stadsägan nr 2434 + 2657 + 2658 och stadsägan nr 2435 i Kristianstads stad. Egendomen, som är i enskild ägo, innehåller sammanlagt cirka 25 hektar, varav cirka 23 hektar åker och återstoden betesmark och är bebyggd med bostadshus jämte uthus m. m. Byggnaderna kan av kronan utnyttjas såsom förrådslokaler för kasernvårdsmateriel, virke m. m. Egendomen har av sakkunnig värderingsman åsatts ett saluvärde av 90 000 kronor.

Sedan åt fortifikationsförvaltningen uppdragits att förhandla om förvärv för kronans räkning av ifrågavarande fastighet har ämbetsverket med ägaren till fastigheten slutit kontrakt om förvärv för kronans räkning av fastigheten för en köpeskilling av 89 000 kronor. Kontraktet har slutits med förbehåll av Kungl. Maj:ts godkännande före den 1 maj 1954 med rätt för kronan att tillträda egendomen omedelbart efter godkännandet. Tidpunkten har fixerats med hänsyn till att regementet behöver använda skolskjutningsbanan för den trupp, vars skjututbildning är avsedd att påbörjas i slutet av april innevarande år. Fortifikationsförvaltningen hemställer att 89 000 kronor anvisas för ändamålet.

Departementschefen.

Av den lämnade redogörelsen synes framgå att förvärv av den ifrågavarande fastigheten knappast kan undvikas. Möjligheterna att flytta skjutbanan eller att ytterligare utbygga banans säkerhetsanordningar har undersökts. Dessa åtgärder har dock visat sig avsevärt dyrare än det föreslagna förvärvet. Jag föreslår därför, att fastigheten förvärvas av kronan. Då det träffade köpeavtalet synes kunna godkännas, beräknar jag för ändamålet ett belopp av 89 000 kronor.

Förvärv av soldathemsbyggnad vid Hallands regemente. I sina medelskanden för nästa budgetår (skr. 18/s 1953) beräknar *fortifikationsförvalt-*

ningen 250 000 kronor för förvärv m. m. av en föreningen Hallands regementes soldathem tillhörig soldathemsbyggnad för att utnyttjas till lektionssalar m. m. för regementet.

Fortifikationsförvaltningen anför (skr. ^{27/1} 1954) härom i huvudsak följande. Byggnaden är belägen inom regementets kasernområde på mark som föreningen år 1942 förvärvat av kronan. I samband med markförvärvet åtog sig föreningen att, för den händelse föreningen skulle nödgas nedlägga sin verksamhet, hembjuda fastigheten till kronan. I skrivelse den 18 september 1951 har chefen för Hallands regemente anmält att verksamheten vid soldathemmet sedan år 1950 upphört och att föreningen önskade försälja fastigheten till kronan samt föreslagit att fastigheten måtte inköpas för att användas till lektionssalar m. m. för regementet. Vederbörande militära myndigheter har tillstyrkt förslaget. Fortifikationsförvaltningen anser för egen del att fastigheten bör förvärvas då därigenom huvuddelen av regementets trängande behov av lektionssalar m. m. på ett ekonomiskt fördelaktigt sätt skulle kunna tillgodoses. Enligt ett av fortifikationsförvaltningen i samråd med regementschefen utarbetat förslag kan sex lektionssalar och en filmskjutbana inredas i byggnaden.

Byggnaden är uppförd av tegel i två våningar och har år 1951 av sakkunnig värderingsman inom fortifikationsförvaltningen åsatts ett värde av 197 100 kronor. Markområdet har ansetts böra vid kronans återköp upptagas till ett värde motsvarande 1942 års köpeskilling omräknad med hänsyn till penningvärdets fall samt ersättning för å området nedlagda kostnader för trädgårdsanläggning, framdragande av vatten och avlopp m. m., eller 12 400 kronor. Sammanlagda värdet av byggnad och mark har sålunda beräknats till 209 500 kronor. Kostnaderna för de ändringsarbeten, som oundgängligen erfordras för att byggnaden skall kunna användas för det avsedda ändamålet, beräknar fortifikationsförvaltningen till omkring 30 000 kronor. Nybyggnad av motsvarande utrymmen har av ämbetsverket beräknats draga en kostnad av mellan 400 000 kronor och 450 000 kronor.

Sedan fortifikationsförvaltningen erhållit i uppdrag att förhandla om förvärv av fastigheten har ämbetsverket upptagit förhandlingar med föreningen som därvid förklarar sig villig att försälja fastigheten för en köpeskilling av 220 000 kronor. Då fortifikationsförvaltningen anser beloppet för kronan godtagbart har ämbetsverket, med förbehåll av Kungl. Maj:ts godkännande före den 1 september 1954, med föreningen slutit avtal om försäljning av fastigheten till kronan för angiven köpeskilling.

Kostnaderna för förvärvet av fastigheten och de ändringsarbeten som erfordras för byggnadens användbarhet som undervisningslokal uppgår sålunda till (220 000 + 30 000 =) 250 000 kronor. Fortifikationsförvaltningen hemställer att detta belopp måtte anvisas.

Departementschefen.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår har ett tillfälle yppat sig att tillgodose behovet av lektionssalar vid Hallands regemente på ett ekonomiskt fördelaktigt sätt. Byggnaden synes genom sin belägenhet inom kasernområdet och i övrigt lämpa sig för sitt blivande ändamål. Kostnaderna för inredning av byggnaden är förhållandevis små och torde få bestridas med anlitande av för dylika arbeten tillgängliga medel. Jag förordar därför att fastigheten förvärvas av kronan. Då det träffade preliminära köpeavtalet synes kunna godkännas, beräknar jag för ändamålet ett belopp av 220 000 kronor.

Inlösen av skogsavverkningsrätt. I sina medelsäskanden för budgetåret 1954/55 hemställer *fortifikationsförvaltningen* att medel måtte anvisas för inlösen av rätt till skogsavverkning beträffande mark vid försvarets forskningsanstalts försöksstation.

Ämbetsverket anför härom i huvudsak följande. Kronan hade år 1941 såsom gåva av enskild person fått mottaga ett markområde om cirka 138 hektar, som nu disponeras av forskningsanstaltens försöksstation. Gåvogivaren hade därvid bland annat förbehållit sig rätten till avverkning av skog på det bortgivna området för tiden fram till den 1 januari 1971. I skrivelse till fortifikationsförvaltningen den 18 september 1950 har gåvogivaren framhållit, att sedan kronan tillträtt området stora delar därav genom kronans försorg kalhuggits, varvid kronan i vissa fall lämnat ersättning, medan i andra fall ersättning icke förekommit. Inom området bedriven försöksverksamhet medförde även en kraftig skogsförstöring. Den svårlösta och kontinuerligt återkommande ersättningsfrågan borde enligt gåvogivaren lösas genom att kronan inlöste skogsavverkningsrätten. Forskningsanstalten tillstyrker inlösen och framhåller, att den omfattning som verksamheten vid försöksstationen erhållit medför att avsevärt intrång måste göras på den växande skogen för uppförande av byggnader och för att erhålla plats för försöksverksamheten m. m. Fortifikationsförvaltningen anser för egen del, att den av gåvogivaren förbehållna avverkningsrätten bör inlösas av kronan.

Sedan Kungl. Maj:t därefter uppdragit åt fortifikationsförvaltningen att förhandla om inlösen av skogsavverkningsrätten, har fortifikationsförvaltningen i skrivelse den 30 januari 1954 anført, att ämbetsverket efter företagen värdering uppskattade avverkningsrättens värde till omkring 100 000 kronor och att med gåvogivaren förda förhandlingar resulterat i att ämbetsverket, under förbehåll av Kungl. Maj:ts godkännande före den 1 september 1954, slutit avtal rörande inlösen av skogsavverkningsrätten mot en ersättning av 100 000 kronor. I samband härmed har gåvogivaren även avstått från samtliga övriga av honom uppställda inskränkningar i kronans rätt att förfoga över det bortgivna området. Fortifikationsförvaltningen hemställer att 100 000 kronor måtte anvisas för ändamålet.

Departementschefen.

Jag anser i likhet med fortifikationsförvaltningen att den ifrågavarande skogsavverkningsrätten bör inlösas av kronan. Mot skäligheten av den avtalade köpeskillingen har jag icke något att erinra. Det träffade preliminära köpeavtalet synes därför kunna godkännas. Jag beräknar sålunda för ifrågavarande ändamål ett belopp av 100 000 kronor.

Oförutsedda utgifter. Under senare år har som regel ett särskilt belopp beräknats för att möta oförutsedda utgifter i samband med markförvärv. I de fall där expropriation måste tillgripas kan det inträffa att den fastställda expropriationsersättningen överstiger det vid anslagsberäkningen uppskattade värdet av expropriationsföremålet. Dessutom kan prisstegringar inträffa under den ofta ganska långa tid som förflyter mellan kostnadsberäkningens uppgörande och förvärvets genomförande. Genom att särskilda medel anvisats för att möta oförutsedda utgifter har det i många fall blivit möjligt att undvika att varje brist i en anslagspost för markförvärv måste föranleda särskilt riksdagsäskande. Liksom hittills varit fallet bör vidare de för oförutsedda utgifter anvisade medlen kunna i enlighet med Kungl. Maj:ts beslut i varje särskilt fall utnyttjas för att bestrida kostnader för smärre kompletteringar av arméns fastighetsbestånd. Fortifikationsförvaltningen har föreslagit att för detta ändamål, med hänsyn särskilt till möjligheten att kunna genomföra smärre kompletteringar av arméns fastighetsbestånd, måtte för nästa budgetår anvisas 200 000 kronor. Jag förordar att beloppet för erhållande av en jämn anslagssumma bestämmas till 191 000 kronor.

Sammanfattning. I enlighet med vad i det föregående anförts beräknar jag för arméns del följande medelsbehov föreligga.

Markförvärv för Wendes artilleriregemente	89 000
Förvärv av soldathemsbyggnad vid Hallands regemente	220 000
Inlösen av skogsavverkningsrätt	100 000
Oförutsedda utgifter	191 000
	Summa kronor 600 000

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa markförvärv för armén* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 600 000 kronor.

Marinens delfond.

[2] **Vissa markförvärv för marinen.** Kungl. Maj:t har i årets statsverksproposition (Bil. 25, punkt 15) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Vissa markförvärv för marinen* för budget-

året 1954/55 beräkna ett investeringsanslag av 300 000 kronor. Jag anmäler nu det slutliga medelsbehovet för detta ändamål.

Förvärv av mark för Älvsborgs kustartilleriregemente m. m. I sina medelsäskanden för nästa budgetår (skr. ¹⁸/₈ 1953) anmäler *fortifikationsförvaltningen* behov av medel *dels* för täckande av uppkommen brist i samband med förvärv av mark för förläggningsområde för Älvsborgs kustartilleriregemente, *dels* för bestridande av kostnaderna för anordnande av vissa vägförbindelser m. m. vid regementet enligt avtal med Göteborgs stad, *dels ock* för förvärv av viss Göteborgs stad tillhörig mark, belägen inom regementets förläggningsområde.

Av medelsäskandena och fortifikationsförvaltningens skrivelse i ärendet den 29 januari 1954 inhämtas i huvudsak följande.

Genom beslut den 30 juni 1942 fastställde Kungl. Maj:t stat för ett av riksdagen på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisat anslag till Vissa med den fortsatta utbyggnaden av landets försvarskrafter sammanhängande markförvärv, varvid för markförvärv för Göteborgs kustartilleriförsvar och Älvsborgs kustartilleriregemente upptogs ett belopp av 1 580 000 kronor. På grund av oförutsett stora kostnader för förvärv medelst expropriation av viss mark hade emellertid nämnda belopp visat sig vara otillräckligt. En brist hade därvid uppkommit, som emellertid sedermera genom Kungl. Maj:ts beslut den 2 april 1948 till största delen täckts genom ianspråktagande av behållning på vissa andra poster på anslaget. Emellertid återstod en brist på i runt tal 35 000 kronor som icke kunnat täckas. Sedermera har ytterligare utgifter tillkommit, varför bristen för närvarande uppgår till 36 219 kronor 18 öre.

För ordnande av vissa vägfrågor m. m. som uppkommit i samband med kronans förvärv av förläggningsområde för Älvsborgs kustartilleriregemente har mellan chefen för Göteborgs kustartilleriförsvar och Älvsborgs municipalsamhälle träffats ett den 24 oktober 1944 och den 27 november 1945 dagtecknat avtal. Sedan municipalsamhället år 1945 inkorporerats med Göteborgs stad har municipalsamhällets skyldigheter och rättigheter enligt avtalet övertagits av staden. Enligt avtalet har kronan bland annat åtagit sig att bestrida kostnaderna för anordnande av vissa nya vägförbindelser m. m. som föranletts av förvärvet av förläggningsområde för regementet. Ifrågavarande arbeten skall till största delen utföras av Göteborgs stad. Något detaljerat avtal rörande utförandet av vägarbetena har dock ännu icke träffats med staden. Avtal kommer framdeles att upprättas med staden och underställas Kungl. Maj:t för godkännande. Enligt av staden gjord kostnadsberäkning erfordras för de arbeten, som sålunda skall utföras av staden men bekostas av kronan, ett belopp av 186 700 kronor. Härav utgör 107 500 kronor kostnader för omläggning av huvudtillfartsvägen till kasernområdet. Vissa arbeten skall emellertid både utföras och bekostas av kronan. Kostnaderna för dessa arbeten be-

räknas till 8 500 kronor. Sammanlagt beräknas således för ifrågavarande arbeten ($186\,700 + 8\,500 =$) 195 200 kronor eller avrundat 196 000 kronor.

Efter förhandlingar med Göteborgs stad har preliminärt avtal träffats om förvärv för kronans räkning av viss inom kustartilleriregementets förläggingsområde belägen mark om cirka 48 450 kvadratmeter av stadsägan nr 1592 + 1593 + 1594 i förutvarande Älvsborgs municipalsamhälle. Köpeskillingen utgör 34 884 kronor, vilket motsvarar ett pris av 72 öre per kvadratmeter. Kronan skall härjämte erlægga ränta efter fyra procent på värdet av två delar av markområdet, vilka av kronan redan ianspråktagits, från och med dagen för ianspråktagandet till dagen för kronans tillträde såsom ägare av marken. Det av staden begärda priset måste anses synnerligen förmånligt för kronan. Såsom villkor för överlåtelsen till det begärda priset har staden krävt att kronan skall bestrida alla kostnader, som kan uppkomma därest statliga myndigheter, i samband med ändring av stadsplanen på grund av regementsförläggningen, fordrar att områden kring förläggningsplatsen skall avsättas såsom skyddsområde eller eljest undantagas från bebyggelse. Fortifikationsförvaltningen har efter hörande av civilförsvarsstyrelsen upprättat förslag till en byggnadsfri zon om cirka 50 meters bredd och belägen helt inom kasernområdet. Enär kronan sålunda icke kommer att åsankas några utgifter för den byggnadsfria zonen kring förläggingsområdet anser fortifikationsförvaltningen att stadens anbud bör godtagas av kronan. För angivna räntekostnader beräknas cirka 5 500 kronor och för avstyckningskostnader 1 000 kronor. Den totala kostnaden för markförvärvet uppgår alltså till ($34\,884 + 5\,500 + 1\,000 =$) 41 384 kronor eller avrundat 42 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet under förevarande rubrik uppgår således till ($36\,219:18 + 196\,000 + 42\,000 =$) 274 219:18 eller i runt tal 275 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen hemställer att för ifrågavarande ändamål måtte anvisas ett belopp av 275 000 kronor.

Departementschefen.

De i det föregående angivna utgifterna torde icke kunna undvikas. Den redovisade bristen måste täckas och beträffande kostnaderna för vägförbindelserna är kronan bunden av tidigare träffat avtal. Den mark som är avsedd att förvärvas är belägen inom kustartilleriregementets kasernområde och i viss utsträckning av regementet redan ianspråktagen för bebyggelse. Markförvärvet synes för kronan kunna ske på fördelaktiga villkor. Det preliminära köpeavtalet bör således godkännas. Jag tillstyrker sålunda att för här ifrågavarande ändamål beräknas ett belopp av 275 000 kronor.

Av skäl som anförts vid behandlingen av motsvarande anslag under arméns delfond bör medel anvisas för oförutsedda utgifter för markför-

värv. Jag föreslår att för detta ändamål beräknas ett belopp av 25 000 kronor.

Jag beräknar sålunda för marinens del följande medelsbehov föreligga.

Förvärv av mark för Älvsborgs kustartilleriregemente m. m.	275 000
Oförutsedda utgifter	25 000
	Summa kronor 300 000

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa markförvärv för marinen* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 300 000 kronor.

Flygvapnets delfond.

[3] **Vissa markförvärv för flygvapnet.** Kungl. Maj:t har i årets statsverksproposition (Bil. 25, punkt 22) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Vissa markförvärv för flygvapnet* för budgetåret 1954/55 beräkna ett investeringsanslag av 1 500 000 kronor. Jag anmäler nu det slutliga medelsbehovet för detta ändamål.

Markförvärv för flygfältsarbeten m. m. För ifrågavarande ändamål har 1946 och 1950—1953 års riksdagar för budgetåren 1946/47 och 1950/54 anvisat sammanlagt 4 700 000 kronor. Någon behållning av de anvisade medlen beräknas icke finnas vid utgången av innevarande budgetår.

I sina medelsaskanden för nästa budgetår (skr. 14/s 1953) framhåller *flygförvaltningen* att den av ämbetsverket framlagda planen för modernisering och nyanläggning av flygbaser (jfr. prop. 1954: 1, bil. 25, s. 17—20) kommer att medföra behov av avsevärda markförvärv under de närmast kommande åren. För budgetåret 1954/55 beräknar ämbetsverket medelsbehovet för markförvärv för flygfältsarbeten till 2 200 000 kronor. För markförvärv för utökning av säkerhetsområdena vid vissa bomb- och skjutplatser erfordras härjämte 250 000 kronor. Sammanlagt erfordras för angivna markförvärv sålunda (2 200 000 + 250 000 =) 2 450 000 kronor.

Departementschefen.

Såsom flygförvaltningen framhållit kommer den av ämbetsverket framlagda nya flygfältsplanen att medföra behov av avsevärda markförvärv under de kommande åren. Härför erfordras att ytterligare medel ställes till förfogande. Jag kan dock icke tillstyrka att för nästa budgetår anvisas mer än 1 300 000 kronor för markförvärv för flygfältsarbeten och för utökning av säkerhetsområdena vid vissa bomb- och skjutplatser. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga dispositionsbestämmelser.

Förvärv av två fastigheter vid Östgöta flygflottilj. I sina medelsäskanden för nästa budgetår (skr. 18/s 1953) hemställer *fortifikationsförvaltningen* att medel måtte anvisas för inlösen av två i omedelbar anslutning till Östgöta flygflottiljs flygfält belägna fastigheter, Holken 1² och 1⁵.

Fortifikationsförvaltningen anför härom i huvudsak följande. Fastigheterna, beträffande vilka sedan 1948 råder nybyggnadsförbud enligt 81 och 121 §§ byggnadslagen, har hembjudits till kronan. Därvid har framhållits de avsevärda olägenheter, som orsakas ägarna till fastigheterna genom ljudstörningar från det intilliggande flygfältet, och att kronan, därest fastigheterna icke förvärvades, måste anses skyldig utge ersättning till följd av det nybyggnadsförbud som åvilade fastigheterna. Vederbörande militära myndigheter tillstyrker förvärv av fastigheterna. Chefen för Östgöta flygflottilj framhåller därvid de betydande fördelar som erhålles bland annat i vad avser bevakningen av flygfältet.

Fortifikationsförvaltningen har låtit värdera fastigheterna, som därvid åsatts följande värden, nämligen Holken 1² 34 500 kronor och Holken 1⁵ 38 500 kronor. Holken 1², som uteslutande utnyttjas för bostadsändamål, har en areal av 900 kvadratmeter. På fastigheten finns uppfört ett boningshus m. m. Holken 1⁵, som är en mindre jordbruksfastighet, omfattar i areal 33 552 kvadratmeter. På fastigheten finns uppfört ett boningshus, ladugård m. m. De på fastigheterna befintliga boningshusen avses att utnyttjas som uthyrningsfastigheter för flottiljens personal.

Sedan Kungl. Maj:t uppdragit åt fortifikationsförvaltningen att förhandla om förvärv av ifrågavarande fastigheter, har fortifikationsförvaltningen i skrivelse den 27 januari 1954 anfört att ämbetsverket träffat avtal om förvärv för kronans räkning av fastigheterna mot en köpeskilling motsvarande de vid värderingen åsatta beloppen. Kontrakten har avslutats under förbehåll av Kungl. Maj:ts godkännande före den 1 september 1954.

Fortifikationsförvaltningen hemställer att för förvärv av ifrågavarande fastigheter måtte anvisas ett belopp av (34 500 + 38 500 =) 73 000 kronor.

Departementschefen.

Såsom av det anförda framgår är de till inköp föreslagna fastigheterna belägna alldeles intill Östgöta flygflottiljs flygfält. Av flera anledningar synes det lämpligt att fastigheterna tillägges flottiljområdet. Jag förordar därför att desamma förvärvas av kronan. Då de träffade köpeavtalen synes kunna godkännas, beräknar jag för ändamålet ett belopp av 73 000 kronor.

Utvidgning av Jämtlands flygflottiljs område. I sina medelsäskanden för nästa budgetår anmäler *fortifikationsförvaltningen* behov av medel för förvärv av de i omedelbar anslutning till Jämtlands flygflottiljs flygfält belägna fastigheterna Stocke 1¹ och Glasätt 1² om sammanlagt cirka 25 hektar.

I skrivelse den 19 november 1953 anför fortifikationsförvaltningen härom

i huvudsak följande. Chefen för Jämtlands flygflottilj har hemställt att ifrågavarande bägge fastigheter tillföres flottiljområdet med hänsyn bland annat till att man från fastigheterna hade en mycket god insyn över flygfältet. Flygförvaltningen har i yttrande tillstyrkt förvärv av fastigheterna. Jämväl chefen för flygvapnet har tillstyrkt förvärvet. — Fastigheterna, som är belägna i omedelbar anslutning till flottiljens nuvarande område, begränsas i väster, norr och söder av flottiljens mark. Från de högst belägna delarna av fastigheterna har man en synnerligen god insyn över flygfältet och flottiljens anläggningar. Under beredskapstiden och i viss utsträckning även senare har fastigheterna av flottiljen tagits i anspråk för diverse anläggningar m. m. Vid förhandlingar som fortifikationsförvaltningen fört med lantbruksnämnden i Jämtlands län, som sedan 1951 är ägare till fastigheterna, har framkommit att nämnden är villig att överlåta fastigheterna till försvaret mot en ersättning av 60 000 kronor — motsvarande vad nämnden i sin tur fått betala — samt på vissa villkor i övrigt, huvudsakligen innebärande tillgodoseende av vissa hembygdsintressen. Från lantbruksnämndens sida har framhållits, att nämnden har för avsikt att försälja fastigheterna för jordbruksändamål till en eller flera enskilda personer om icke överlåtelse av fastigheterna till försvaret komme till stånd. En sådan försäljning skulle för flottiljens del medföra svårigheter att utöva en ur säkerhetssynpunkt betingad kontroll över de personer som uppehåller sig på fastigheterna, ävensom minskade möjligheter att utnyttja fastigheterna för erforderliga anläggningar. Fortifikationsförvaltningen anser att förvärv av fastigheterna bör ske nu då de befinner sig i lantbruksnämndens ägo. Ett senare förvärv blir svårare att genomföra och kommer att draga avsevärt högre kostnader.

Sedan Kungl. Maj:t härefter uppdragit åt fortifikationsförvaltningen att förhandla om förvärv av ifrågavarande fastigheter, har ämbetsverket i skrivelse den 27 januari 1954 anfört följande. Vid fortsatta överläggningar med lantbruksnämnden beträffande villkoren för överlåtelsen har från nämndens sida framhållits att nämnden åtagit sig att bevaka vissa hembygdsintressen m. m., vilka beröres av överlåtelsen, och att nämnden därför icke kunde medverka till någon slutlig uppgörelse förrän dessa intressen tillgodosetts. Då emellertid enighet i princip råder mellan fortifikationsförvaltningen och lantbruksnämnden rörande ifrågavarande fastigheters överförande till försvaret, anser fortifikationsförvaltningen att frågan om anvisande av erforderliga medel ändock bör kunna underställas riksdagens prövning. Så snart förutsättningar för slutlig uppgörelse med lantbruksnämnden föreligger, har fortifikationsförvaltningen för avsikt att underställa därmed sammanhängande frågor Kungl. Maj:ts prövning. Ämbetsverket hemställer att för ändamålet måtte anvisas 60 000 kronor.

Departementschefen.

Av flera skäl synes det lämpligt att ifrågavarande fastigheter nu tillföres flygflottiljens område. Då uppgörelse härom i princip träffats med lantbruksnämnden i Jämtlands län, tillstyrker jag att för ändamålet beräknas 60 000 kronor.

Oförutsedda utgifter. Även under flygvapnets delfond bör medel beräknas för oförutsedda utgifter. Jag föreslår att för detta ändamål beräknas ett belopp av 67 000 kronor. Liksom beträffande arméns delfond synes beloppet böra i enlighet med Kungl. Maj:ts beslut i varje särskilt fall kunna utnyttjas för bestridande av uppkommande kostnader för smärre kompletteringar av fastighetsbeståndet. Jag utgår från att beloppet jämväl skall kunna utnyttjas för att bestrida kostnader för tvångsinlösen av mark enligt byggnadslagen.

Sammanfattning. I enlighet med vad i det föregående anförts beräknar jag för flygvapnets del följande medelsbehov föreligga.

Markförvärv för flygfältsarbeten m. m.	1 300 000
Förvärv av två fastigheter vid Östgöta flygflottilj	73 000
Utvidgning av Jämtlands flygflottiljs område	60 000
Oförutsedda utgifter	67 000
	Summa kronor 1 500 000

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa markförvärv för flygvapnet* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 1 500 000 kronor.

Med bifall till vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

P. Kalling.